

فصلنامه پژوهش‌های نوین روانشناختی

سال دهم شماره ۴۰ زمستان ۱۳۹۴

پیش‌بینی اعتماد اجتماعی بر اساس سبک‌های دلبستگی و پنج عامل شخصیت در بین دانشجویان دانشگاه بوعلی سینا همدان

ابوالقاسم یعقوبی^۱

مریم عبدالهی مقدم^۲

گلاویز علیزاده^۳

چکیده

پژوهش حاضر با هدف پیش‌بینی اعتماد اجتماعی بر اساس سبک‌های دلبستگی و ویژگی‌های شخصیتی در دانشجویان دانشگاه بوعلی سینا همدان انجام شده است. طرح پژوهش توصیفی - همبستگی بود. جامعه آماری این پژوهش شامل تمامی دانشجویان دانشگاه بوعلی سینا همدان بود که از میان آنها ۲۰۰ نفر (۹۰ دانشجوی پسر و ۱۱۰ دانشجوی دختر) بر اساس روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چندمرحله‌ای انتخاب و پرسش‌نامه‌های سبک دلبستگی، شخصیتی نئو و اعتماد اجتماعی را تکمیل کردند. یافته‌ها نشان داد که بین سبک دلبستگی، ویژگی‌های شخصیتی و اعتماد اجتماعی، رابطه مثبت و معنادار وجود دارد ($P < 0/05$). همچنین سبک دلبستگی و ویژگی‌های شخصیتی هر دو توانستند تغییرات مربوط به اعتماد اجتماعی را به صورت مثبت و معنادار پیش‌بینی کنند ($P < 0/01$). بین اعتماد اجتماعی، سرسختی روان‌شناختی و ویژگی‌های شخصیتی دانشجویان دختر و پسر نیز تفاوت معنادار وجود نداشت ($P > 0/05$). نتایج نشان داد که سرسختی روان‌شناختی و ویژگی‌های شخصیتی نقش مهمی در اعتماد اجتماعی دانشجویان دارند. بنابراین در سرسختی روان‌شناختی و ویژگی‌های شخصیتی، در افزایش اعتماد اجتماعی نقش دارند.

واژگان کلیدی: سبک‌های دلبستگی؛ ویژگی‌های شخصیتی؛ اعتماد اجتماعی

۱- دانشیار گروه روانشناسی دانشگاه بوعلی سینا همدان (نویسنده مسئول) Email:yaghobi41@yahoo.com

۲- دانشجوی دکتری روانشناسی تربیتی دانشگاه بوعلی سینا همدان، مشاور آموزش و پرورش و مدرس دانشگاه فرهنگیان

۳- دانشجوی دکتری روانشناسی تربیتی دانشگاه بوعلی سینا همدان و مدرس دانشگاه آزاد اسلامی واحد بوکان

مقدمه

یکی از اساسی‌ترین مسائل جامعه امروز و از ابعاد بسیار مهم زندگی بشری، اعتماد اجتماعی^۱ است. این مفهوم با متغیرهای بسیاری در ارتباط بوده که برای مردم مطلوب است. در بعد فردی، می‌توان گفت افرادی که معتقدند اکثر مردم قابل اعتماد هستند، احتمال بیشتری دارد که نسبت به آینده خوشبین‌تر باشند، مشارکت اجتماعی و دگرخواهی بیشتری داشته باشند، امید بیشتری برای بهبود و تغییر زندگی شان داشته و در کل خوشبخت‌تر باشند (سروش، ۱۳۹۰). در بعد اجتماعی هم در شهرها و کشورهایی که مردم بیشتر به هم اعتماد دارند، افراد مشکلات کمتر و راحتی بیشتری تجربه می‌کنند.

اعتماد به معنای نظر مطلوب شخص در ارتباط با افراد جامعه است که می‌تواند سبب رشد و تسهیل روابط اجتماعی فرد با دیگران شود (الله‌یاراحمدی^۲، ۲۰۱۳). به عبارت دیگر، اعتماد، تمایل شخص به پذیرش^۳ و خطر کردن در یک موقعیت اجتماعی است مبتنی بر این فرض که دیگران به یک شیوه قابل انتظار و حمایت‌گرانه رفتار خواهند کرد. نخستین دیدگاه‌های مربوط به اعتماد اجتماعی، این موضوع را به‌عنوان یک امر شخصیتی بررسی می‌کنند. آنها معتقدند که اعتماد، گرایشی است مبتنی بر یادگیری که در ابتدای کودکی شکل گرفته و حتی در زندگی آینده افراد نیز اثرگذار است (قدیمی، ۱۳۸۶). این روند به‌صورت تدریجی و تحت تأثیر تجربیات دوران کودکی برای همیشه ماندگار می‌شود که این دیدگاه اخیراً توسط اریک پوزلنز^۴ بررسی شده است. وی استدلال می‌کند که ما اعتماد نخستین خود را در زندگی با والدین خود می‌آموزیم و نه در مراحل بعدی زندگی و به‌صورت متقابل. در واقع، اعتماد، تحت تأثیر یادگیری اولیه اشخاص در ارتباط نزدیک با والدین شان شکل می‌گیرد (یوسلانر^۵، ۲۰۰۰؛ به نقل از قدیمی، ۱۳۸۶). در اینجا است که مفهوم دل‌بستگی^۶ مطرح می‌شود.

دل‌بستگی، کیفیت روابط با افراد مهم یا پیوند عاطفی پایدار با والدین یا همسالان است

1- Social trust
3- Acceptance
5- Yoslaner

2- Allahyarahmadi
4- Erik pozlens
6- Attachment

(نلیس و رای^۱، ۲۰۰۸). بالبی^۲ (۱۹۸۰) می‌گوید تجاربی که نوزاد با مراقبش دارد موجب رشد الگوهای کارکردی^۳ از خود و دیگران در روابط می‌شود. این بازنمایی‌ها^۴ یا همان الگوها خود را در رفتارها و حالت‌های عاطفی نشان می‌دهند که ممکن است تا بزرگسالی ادامه پیدا کنند و انتظارات در مورد روابط آینده را شکل دهند (ویردن^۵ و همکاران، ۲۰۰۸). در این رابطه، یک مدل سه دسته‌ای از سبک‌های دلبستگی مطرح شده است که دلبستگی ایمن^۶ - دلبستگی ناایمن اجتنابی^۷ و دلبستگی ناایمن دوسوگرا^۸ نامیده می‌شود (استروب^۹ و همکاران، ۲۰۰۶).

افراد دلبسته ایمن، باورهای اعتماد‌آمیز بیشتری در مورد دیگران دارند (لایبل^{۱۰}، ۲۰۰۷). بنابراین ایمن یا ناایمن بودن دلبستگی بر ماهیت اعتماد اجتماعی مؤثر است. در افراد ایمن، ارزیابی تهدید^{۱۱}، افکار و احساسات مرتبط با تعاملات مثبت مراقب را به ذهن می‌آورد (مانند راحت و قابل اعتماد بودن مراقب، خطرات حمایت عملی و هیجانی). در افراد ناایمن، ارزیابی تهدید می‌تواند تجارب مرتبط با دلبستگی دلسردکننده دردناک و منفی (مانند خیانت، طرد و تنبیه) را به ذهن آورد (کسیدی و شیور^{۱۲}، ۲۰۰۸). مطابق نظریه دلبستگی بر اساس پاسخ‌هایی که مادر یا مراقب کودک در سال‌های اولیه زندگی به کودک داده‌اند، کودک الگوهای ذهنی در مورد خودش یا در مورد دیگران شکل می‌دهد و این الگوها را به‌عنوان راهنمای ارتباط با افراد صمیمی در سال‌های بعدی رشدش در نظر می‌گیرد (تاگای و کاراتس^{۱۳}، ۲۰۱۲).

در پژوهش‌های پیشین در باب اعتماد اجتماعی، مؤلفه‌هایی چون روابط اجتماعی، امنیت و مقبولیت اجتماعی، رابطه مستقیم و معناداری با آن نشان داده‌اند (عباس‌زاده، ۱۳۸۳ و صالحی امیر، ۱۳۸۷). بر این اساس، نتایج پژوهش امیری و همکاران (۱۳۹۰) در زمینه رابطه سبک‌های دلبستگی^{۱۴} با مهارت‌های اجتماعی نشان داد که بین سبک دلبستگی

1- Nelis & Rae

3- Functional models

5- wearden

7- Avoidance unsafe attachment

9- Stroebe

11- Threate appraisal

13- Tagay & Karates

2- Bowlby

4- Representations

6- Safe attachment

8- Ambivalence unsafe attachment

10- Laible

12- Kesidy & Shiver

14- Attachment styles

ایمن با مهارت‌های اجتماعی، رابطه معنادار مثبت و نیز بین سبک دلبستگی نایمن اجتنابی و نایمن دوسوگرا با مهارت اجتماعی، رابطه معنادار منفی وجود دارد. همچنین پژوهش اوگلمن و سون^۱ (۲۰۱۲) در مورد بررسی سبک‌های دلبستگی و روابط با همسالان نشان داد که سبک‌های دلبستگی از سن ۶ سالگی یک تأثیر پیش‌بینی‌کنندگی معناداری با متغیرهای رابطه با همسالان دارد.

بر طبق نظریه دلبستگی و پژوهش‌های مرتبط با آن (شیور و هازن^۲، ۱۹۸۸ و میکولینسر^۳ و شیور^۴، ۲۰۰۳؛ به نقل از ایرز^۴ و همکاران، ۲۰۰۷)، کارکرد نظام دلبستگی به طور گسترده برای فهم تفاوت‌های فردی در رفتار اجتماعی مهم است. از جمله کمک کردن^۵ و حمایت از دیگران و فراهم نمودن آسایش^۶ آنها (ایرز و همکاران، ۲۰۰۷) که در تمام مؤلفه‌های اعتماد اجتماعی نمود می‌یابند.

در رویکرد روان‌شناسی اجتماعی، منشأ اعتماد اجتماعی، در شخصیت افراد جستجو می‌شود (ادریسی و همکاران، ۱۳۹۱). بنابراین پنج عامل شخصیت هم در ارتباط با سبک‌های دلبستگی در پیش‌بینی کیفیت ارتباط با دیگران مورد بررسی قرار گرفته‌اند.

در پژوهش نافتل و شیور^۷ (۲۰۰۵) که با این هدف که چگونه سازه‌های^۸ دلبستگی و ابعاد شخصیت در تعامل با یکدیگر بر رفتار فرد در روابط اجتماعی مؤثر می‌باشد انجام شده است. نتایج نشان می‌دهد که همپوشی و ارتباط بین دو مجموعه سازه‌ها وجود دارد. سازه اول، اضطراب دلبستگی^۹، همبستگی نسبتاً قوی با ویژگی بی‌ثباتی هیجانی^{۱۰} داشته است و علی‌رغم این که در برخی مطالعات، همبستگی ضعیف‌تری با سه بعد برون‌گرایی^{۱۱}، توافق^{۱۲} و وجدانی بودن^{۱۳} داشته است اما در این پژوهش، ارتباط معناداری نداشته و با ویژگی گشودگی^{۱۴} هم هیچ‌گونه همبستگی مشاهده نشده است. سازه دوم، ایمنی در دلبستگی^{۱۵}،

1- Oglman & seven

3- Micolinser

5- Assistance

7- Naftle & Shiver

9- Attachment anxiety

11- Extraversion

13- Conscientiousness

15- Attachment security

2- Shiver & Hazen

4- Ayrez

6- Welfare

8- Constructs

10- Neuroticism

12- Agreeableness

14- Openness

همبستگی به‌طور متوسط منفی با ویژگی بی‌ثباتی هیجانی و همبستگی به‌طور متوسط مثبت با برون‌گرایی و توافق و همچنین همبستگی مثبت کمی با وجدانی بودن داشته و هیچ‌گونه همبستگی با گشودگی نداشته است. دل‌بستگی اجتنابی هم همبستگی منفی کم تا متوسطی با برون‌گرایی و توافق اما هیچ‌گونه همبستگی با گشودگی نداشته است. در برخی مطالعات اما نه در همه اجتناب، همبستگی مثبت با بی‌ثباتی هیجانی و همبستگی منفی با وجدانی بودن نشان داده است (نافتل و شیور، ۲۰۰۵).

شاخص‌های مورد سنجش در اعتماد اجتماعی شامل رفتار مبتنی بر اعتماد، تمایلات همکاری جویانه، صراحت، صداقت و اطمینان می‌باشد (عباس‌زاده، ۱۳۸۳) که بر اساس پژوهش ادریسی و همکارانش (۱۳۹۱) از بین پنج عامل شخصیت جز در عامل بی‌ثباتی هیجانی در چهار عامل دیگر به‌نوعی گنجانده شده است. آنچه موجب شد اعتماد اجتماعی در دانشگاه مورد توجه و انتخاب قرار گیرد اهمیت و جایگاه آن در تعامل‌های علمی دانشگاه است. در فضای دانشگاهی، تعامل‌های علمی بیشتر از نوع روابط غیررسمی تبعیت می‌کند و اصل مهم در بسترسازی چنین روابطی اعتماد اجتماعی است. بنابراین مطالعه حاضر بر آن است تا از طریق ارتباط سه متغیر سبک‌های دل‌بستگی، ویژگی‌های شخصیتی و اعتماد اجتماعی، فرضیه‌های زیر را بررسی کند:

- ۱- بین اعتماد اجتماعی با سبک‌های دل‌بستگی و ویژگی‌های شخصیتی همبستگی معنادار و مثبت وجود دارد.
- ۲- سبک‌های دل‌بستگی و ویژگی‌های شخصیتی دانشجویان می‌تواند اعتماد اجتماعی را پیش‌بینی کند.
- ۳- بین اعتماد اجتماعی، سبک‌های دل‌بستگی و ویژگی‌های شخصیتی دختران و پسران تفاوت معنادار وجود دارد.

روش پژوهش

پژوهش حاضر یک پژوهش همبستگی از نوع پیش‌بینی است و با هدف پیش‌بینی اعتماد

اجتماعی بر اساس متغیر سبک‌های دلبستگی و ویژگی‌های شخصیتی انجام شده است. جامعه آماری این پژوهش شامل کلیه دانشجویان دختر و پسر دانشگاه بوعلی سینا همدان در نیم سال اول تحصیلی ۹۳-۹۲ هستند. از بین افراد جامعه ذکر شده، ۲۰۰ دانشجویی برای شرکت در این پژوهش انتخاب شدند که با توجه به نسبت زنان و مردان در جامعه آماری، ۱۱۰ نفر از افراد نمونه دختر و ۹۰ نفر از آن‌ها پسر بودند. افراد نمونه از نظر تحصیلی در مقطع کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکترا بودند. برای انتخاب گروه نمونه از روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چندمرحله‌ای استفاده گردید.

ابزارهای اندازه‌گیری

پرسشنامه سبک‌های دلبستگی^۱: یک ابزار اندازه‌گیری تک‌عاملی خودسنجی است (هازن و شیور ۱۹۸۷؛ به نقل از میرهاشمی و نیکخو، ۱۳۸۶). این پرسشنامه دارای سه عبارت توصیفی از احساس‌های فرد درباره راحتی یا صمیمیت در روابط است که هر توصیف نشانگر یکی از سه سبک دلبستگی (ایمن، اجتنابی و سردرگم) می‌باشد و آزمودنی بایستی یکی از توصیف‌ها را که بهتر از همه احساس آن‌ها را در روابط نزدیک و صمیمانه وصف می‌کند، انتخاب کند. روایی این پرسشنامه از نوع روایی محتوایی است، بدین معنی که محتوای گویه‌های آن با مفاهیم ساختاری نظریه دلبستگی و بسط تعاملی آن با روابط بزرگسالان همخوانی کامل دارد. در این مطالعه، ضریب اعتبار باز آزمایی این پرسشنامه در یک فاصله زمانی نزدیک به یک ماه، ۰/۸۲ به‌دست آمد که اعتبار قابل قبولی محسوب می‌شود (میرهاشمی و نیکخو، ۱۳۸۶).

پرسشنامه شخصیتی نئو^۲ (فرم تجدیدنظر شده): این پرسشنامه در سال ۱۹۹۲ توسط کاستا و مک‌کری^۳ ساخته شد و دارای ۲۴۰ ماده است که امکان مطالعه گسترده شخصیت بزرگسالان را فراهم می‌کند. این ابزار دارای پنج شاخص اصلی است که عبارت هستند از: بی‌ثباتی هیجانی، برون‌گرایی، گشودگی، توافق و وجدانی بودن (حق‌شناس، ۱۳۷۸).

1- Attachment styles questionnaire
3- Kasta & Mc Kery

2- NEO personality questionnaire

در پژوهش‌های قبلی (کاستا و مک‌کری، ۱۹۹۲؛ به نقل از حق‌شناس، ۱۳۷۸ و زارعی، ۱۳۸۲). پایایی این پرسشنامه با روش بازآزمایی، آلفای کرونباخ و تنصیف بین ۰/۵۱ تا ۰/۹۶ برآورد شد. مطابق پژوهش‌های قبلی هم‌چنین ضرایب اعتبار این پرسشنامه بین ۰/۲۰- تا ۰/۸۱ برآورد شد که همگی این ضرایب با دامنه معنی‌داری ۰/۰۰۱ تا ۰/۰۶ گزارش شدند (شکرکن و همکاران، ۱۳۸۵).

پرسشنامه اعتماد اجتماعی^۱: این پرسشنامه ۲۵ سؤالی با توجه به پنج مؤلفه زیر توسط صفاری‌نیا و شریف (۱۳۸۹) با همکاری متخصصان مربوطه در این زمینه ساخته شد و برای هر مؤلفه، ۵ سؤال در نظر گرفته شده است. رفتار مبتنی بر اعتماد کردن، تمایلات همکاری‌جویانه، صراحت، صداقت، اطمینان. از نظر پایایی، ضریب آلفای کرونباخ کل پرسشنامه برابر با ۰/۹۵۴ به‌دست آمد و ضریب آلفای کرونباخ هر پنج مؤلفه به‌ترتیب برابر ۰/۹۷۱، ۰/۹۷۱، ۰/۹۶۶، ۰/۹۶۹، ۰/۹۶۷ بود. از نظر روایی، نتایج نشان داد که با روش تحلیل مؤلفه‌های اصلی تنها یک عامل وجود دارد که ۵۲/۹۲ درصد واریانس را تبیین می‌کند و آن عامل مربوط به سؤال یک بوده است.

یافته‌ها

به‌منظور توصیف و تحلیل داده‌ها از روش‌های آماری همبستگی پیرسون، آزمون t مستقل و رگرسیون چندگانه به روش همزمان استفاده شده است. در این قسمت، ابتدا نتایج آزمون همبستگی جهت تعیین ارتباط سه متغیر با هم و سپس خرده‌مقیاس‌های هر کدام ارائه می‌شود و در ادامه جهت مقایسه دو گروه دانشجویان پسر و دختر، آزمون t مستقل و جهت پیش‌بینی اعتماد اجتماعی بر اساس دو متغیر سبک‌های دلبستگی و ویژگی‌های شخصیتی، آزمون رگرسیون چندگانه نشان داده می‌شود.

1- Social trust questionnaire

جدول (۱) میانگین، انحراف معیار و ضریب همبستگی متغیرهای مورد بررسی

متغیرها	میانگین	انحراف استاندارد	۱	۲	۳
اعتماد اجتماعی	۹۵/۳۵	۷/۲۷	-		
سبک دل بستگی	۳۶/۶۷	۶/۹۳	۰/۲۷۳ **	-	
ویژگی شخصیتی	۱۵۶/۳۷	۲۱/۶۳	۰/۳۹۳ **	۰/۱۵۳ *	-

** $P < 0.01$

همان‌گونه که در جدول یک مشاهده می‌شود بین اعتماد اجتماعی و سبک دل بستگی ($P < 0.001$ و $r = 0.273$)، اعتماد اجتماعی و ویژگی‌های شخصیتی ($P < 0.001$ و $r = 0.393$) و سبک دل بستگی و ویژگی‌های شخصیتی ($P < 0.05$ و $r = 0.153$) ارتباط مثبت و معناداری وجود دارد. بر این اساس، فرضیه اول پژوهش تأیید می‌شود.

جدول (۲) نتایج رگرسیون چندگانه (به روش همزمان): پیش‌بینی اعتماد اجتماعی از طریق سبک دل بستگی و ویژگی‌های شخصیتی

مقدار ثابت و متغیرهای پیش‌بین	R	R ²	F	b	SE	β	T
مقدار ثابت			۶۸/۰۳		۳/۹۰	-	۱۷/۴۲
سبک دل بستگی	۰/۴۴	۰/۱۹	۲۴/۸۲*	۰/۲۲	۰/۰۶	۰/۲۱	۳/۳۸ *
ویژگی‌های شخصیتی			۰/۱۲		۰/۰۲	۰/۳۶	۵/۵۸ *

* $P < 0.001$

همان‌گونه که در جدول ۲ مشاهده می‌شود R^2 تعدیل شده برابر با ۰/۱۹ است و میزان $F: 24/82$ مشاهده شده معنادار است ($P < 0.001$). بنابراین سبک دل بستگی و ویژگی‌های شخصیتی می‌توانند اعتماد اجتماعی را در دانشجویان پیش‌بینی کنند. در این میان، سبک دل بستگی با ضریب بتای ۰/۲۱ و ویژگی‌های شخصیتی با ضریب بتای ۰/۳۶ به صورت مثبت، سهم معناداری در پیش‌بینی اعتماد اجتماعی دارند. بنابراین می‌توان گفت که فرضیه دوم پژوهش، تأیید می‌شود.

جدول (۳) مقایسه اعتماد اجتماعی، سبک دلبستگی و ویژگی‌های شخصیتی در دانشجویان دختر و پسر

متغیر	میانگین		انحراف استاندارد		t	درجه‌ی آزادی	سطح معناداری
	دختر	پسر	دختر	پسر			
اعتماد اجتماعی	۹۵/۴۷	۹۵/۱۶	۷/۶۹	۶/۶۱	۱/۰۰	۱۹۸	۰/۳۱
سبک دلبستگی	۳۷/۰۷	۳۶/۰۶	۷/۲۵	۶/۴۰	۰/۲۹	۱۹۸	۰/۷۷
ویژگی‌های شخصیتی	۱۵۴/۹۱	۱۵۸/۵۹	۲۲/۹۸	۱۹/۳۲	-۱/۱۷	۱۹۸	۰/۲۴

همان‌گونه که در جدول ۳ مشاهده می‌شود بین دانشجویان دختر و پسر در سه متغیر اعتماد اجتماعی ($P < ۰/۳۱$ و $t = ۱/۰۰$)؛ سبک دلبستگی ($P < ۰/۷۷$ و $t = ۰/۲۹$) و ویژگی‌های شخصیتی ($P < ۰/۲۴$ و $t = -۱/۱۷$) تفاوت معنادار وجود ندارد اما بر اساس مقایسه میانگین‌های دو گروه می‌توان گفت که میزان اعتماد اجتماعی و سبک دلبستگی در بین دختران بیشتر است ولی میانگین ویژگی‌های شخصیتی پسران بیشتر از دختران است. بر این اساس، فرضیه سوم رد می‌شود.

بحث و نتیجه‌گیری

اعتماد یکی از جنبه‌های مهم روابط انسانی و زمینه‌ساز مشارکت میان اعضای جامعه می‌باشد. اریکسون در بعد روان‌شناختی، اعتماد بنیادی را مورد توجه قرار داده و به اعتقاد او اعتماد بنیادی، نگرشی است نسبت به خود و دنیای پیرامون که حاصل تجربیات شخصی در اوایل زندگی است و از دیدگاه پیروان رویکردهای شخصیتی، اعتماد اجتماعی یک مؤلفه شخصیتی است، به این معنی که افراد بر اساس ویژگی‌های شخصیتی‌شان، در اعتماد کردن یا عدم اعتماد به دیگران با هم متفاوت هستند. لذا بر این اساس، فرضیه اول پژوهش، مبتنی بر وجود همبستگی معنادار بین اعتماد اجتماعی، سبک‌های دلبستگی و ویژگی‌های شخصیتی، تأیید می‌شود که این یافته با مطالعات مختلف (از جمله نافتل و شیور، ۲۰۰۵، ایرز و همکاران، ۲۰۰۷ و اوگلمن و سون، ۲۰۱۲) همخوانی دارد. اعتماد به دیگران همان احساس ایمنی کردن در ارتباط برقرار کردن است و هر چه الگوی اعتماد در کودکی ایمن و مثبت‌تر باشد فرد در روابط خود در بزرگسالی بر اساس این بازنمایی‌ها

تجربه مثبت‌تری خواهد داشت. در پژوهش حاضر، علاوه بر سبک دلبستگی ایمن، سبک دلبستگی دو سوگرا هم رابطه مثبت با اعتماد نشان داده است که این همبستگی مثبت، مغایر با نتایج مطالعات امیری و همکاران (۱۳۹۰) می‌باشد. به نظر می‌رسد دلیل این مسأله را می‌توان حالت تردید و دو دلی (دو سوگرایی) که ماهیت اعتماد کردن و فضای اعتمادآمیز طبیعتاً در هر موقعیتی ایجاد می‌کند، دانست و یا به تفاوت‌های فرهنگی دانشجویان که بر دیدگاه‌شان به اعتماد بر اساس طرحواره و هنجارهای فرهنگی اثر می‌گذارد نسبت داد. چرا که اعتماد اجتماعی در اصل، مفهومی فرهنگی است و در گستره فرهنگ‌های مختلف، معانی گوناگون و گاه حتی متناقضی می‌یابد، شاید لازم باشد که در بررسی این پدیده به نقش تفاوت‌های فرهنگی موجود در جامعه و به‌خصوص در محیط اجتماعی دانشگاه که این تفاوت‌ها در آنجا موج می‌زند توجه نمود.

در ارتباط با پنج عامل شخصیت هم ویژگی برون‌گرایی، توافق، گشودگی و وجدانی بودن در افراد دلبسته ایمن، نمایان‌گر است و بستر اعتماد به دیگران را شکل می‌دهد در مقایسه با افرادی که از نظر احساسی / هیجانی بی‌ثبات هستند و به بیان دیگر، ویژگی شخصیتی نوروزگرایی دارند که مشخصه اصلی آن اضطراب است عاملی که در افراد دلبسته نایمن نمود می‌یابد و بر ارتباط آنها با دیگران از جمله اعتماد کردن تأثیر منفی می‌گذارد. همبستگی مثبت ویژگی‌های برون‌گرایی، گشودگی، توافق و وجدانی بودن با اعتماد اجتماعی و همبستگی منفی بی‌ثباتی هیجانی با اعتماد در دانشجویان همان گونه که در پژوهش ادریسی و همکارانش (۱۳۹۱) نشان داده شده در این پژوهش هم تأیید شده است. بر این اساس، فرضیه دوم پژوهش، پیش‌بینی اعتماد اجتماعی بر اساس سبک‌های دلبستگی و ویژگی‌های شخصیتی تأیید می‌شود. یعنی دو عامل سبک دلبستگی و ویژگی‌های شخصیتی در دانشجویان می‌توانند پیش‌بین‌های مناسبی در رفتار اعتماد کردن یا بی‌اعتمادی آنها باشند.

علاوه بر این، نتایج به‌دست آمده از این پژوهش نشان می‌دهد که تأثیر عامل جنسیت در ارتباط اعتماد اجتماعی، سبک دلبستگی و ویژگی‌های شخصیتی معنی‌دار

نمی‌باشد. بنابراین، فرضیه سوم مبتنی بر وجود تفاوت بین دختران و پسران دانشجو رد می‌شود. در برخی مطالعات انجام شده در زمینه اعتماد اجتماعی (برای مثال؛ زین‌آبادی، ۱۳۸۷) این یافته تأیید شده که مردان در مقایسه با زنان، اعتماد اجتماعی نسبتاً بالاتری دارند اما شاید این یافته یا یافته‌های مشابه دیگر، قابلیت تعمیم به گروه دانشجویی را نداشته باشد و یا به دلیل اینکه در بررسی تفاوت‌های جنسیتی، عامل اعتماد در ارتباط با سبک‌های دلبستگی و ویژگی‌های شخصیتی در نظر گرفته شده است، نتایج مخالف فرضیه نمایان شده باشد.

بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که در راستای افزایش اعتماد اجتماعی، لازم است به تقویت سبک دلبستگی ایمن در روابط بین فردی دانشجویان و همچنین تقویت عناصر شخصیتی مرتبط با اعتماد کردن و کاهش عنصر بی‌ثباتی هیجانی، توجه فراوان نمود و با توجه به این که شکل‌گیری اعتماد اجتماعی در فرایند اجتماعی شدن و در دوران کودکی آموخته می‌شود و در ادامه عمر، تداوم می‌یابد اما علاوه بر این، تجربه‌های فردی در دوران بزرگسالی نیز در شکل‌گیری آن مؤثر هستند. بنابراین باید به پرورش ویژگی‌های شخصیتی مثبت در نهادهای آموزشی و خانواده توجه فراوان نمود تا افراد جامعه به‌ویژه دانشجویان از ویژگی‌های شخصیتی که تقویت‌کننده اعتماد اجتماعی هستند برخوردار شوند.

تاریخ دریافت نسخه اولیه مقاله:

۱۳۹۲/۰۹/۲۳

تاریخ دریافت نسخه نهایی مقاله:

۱۳۹۲/۰۴/۱۹

تاریخ پذیرش مقاله:

۱۳۹۳/۱۲/۰۱

منابع

- ادریسی، افسانه؛ خلیلی، احسان؛ معظمی، میترا و حسینی، نرگس (۱۳۹۱). رابطه اعتماد اجتماعی با گونه‌های شخصیتی. *مجله مطالعات فرهنگ - ارتباطات*، ۱۴ (۱۸).
- امیری، سجاد؛ جهانبخش، مرضیه؛ بهادری، محمدحسین؛ مولوی، حسین و جمشیدی، آذر (۱۳۹۰). بررسی رابطه بین سبک‌های دلبستگی با مهارت‌های اجتماعی در دانشجویان پسر دانشگاه علامه طباطبایی، خلاصه مقالات اولین کنگره روانشناسی اجتماعی ایران: تهران.
- زین‌آبادی، مرتضی (۱۳۸۷). بررسی وضعیت اعتماد در ایران و راه‌های بازسازی آن، پژوهشکده تحقیقات مجمع مصلحت نظام، گروه پژوهش‌های فرهنگی و اجتماعی زیر نظر دکتر رضا صالحی امیری، پژوهش‌نامه شماره ۱۶.
- سروش، مریم (۱۳۹۰). احساس مسئولیت فردی و اجتماعی، دیگرخواهی و اعتماد اجتماعی. *جامعه‌شناسی کاربردی*، ۲۳ (۲) ۲۱۱-۱۹۳.
- شکرکن، حسین؛ خجسته‌مهر، رضا؛ عطاری، یوسف‌علی و حقیقی، جمال (۱۳۸۵). بررسی ویژگی‌های شخصیتی، مهارت‌های اجتماعی سبک‌های دلبستگی و ویژگی‌های جمعیت‌شناختی به‌عنوان پیش‌بین‌های موفقیت و شکست رابطه زناشویی در زوج‌های متقاضی طلاق و عادی در اهواز، *مجله روانشناسی و علوم تربیتی دانشگاه شهید چمران اهواز*، ۳ (۱۳) ۳۰-۱.
- عباس‌زاده، محمد (۱۳۸۳). عوامل مؤثر بر شکل‌گیری اعتماد اجتماعی دانشجویان، *فصلنامه رفاه اجتماعی*، ۴ (۱۵).
- قدیمی، مهدی (۱۳۸۶). بررسی میزان اعتماد اجتماعی و عوامل مؤثر بر آن در بین دانشجویان دانشگاه‌های زنجان، *پژوهش‌نامه علوم انسانی*، ۵۳ (۵۳) ۳۵۶-۳۲۵.
- میرهاشمی، مالک و نیکخو، محمدرضا (۱۳۸۶). سبک‌های دلبستگی و محرومیت‌های ارتباطی، *مجله روانشناسی کاربردی*، ۲ (۵).
- Anders SL, Tucker JS. (2000). Adult attachment style, interpersonal communication competence, and social support. *Personal Relationships*; 7(4): 379-389.
- Allahyarahmadi, R. (2013). Investigation the Role and Effect of Social Trust in Societies Based on Sociological Theories. *Procedia-Social and*

-
- Behavioral Sciences. 82: 780-783. (World Conference on Psychology and Sociology 2012).
- Bret, S.L., Janaki, G., Nelsonm D.L. & Little, L.M. (2009). Secure attachment: implications for hope, trust, burnout, and performance. *Journal of Organizational Behavior*. 30(2): 233-247.
- Cassidy, J. & Shaver P. (2008). Handbook of attachment: theory, research, and clinical applications. The Guilford Press.
- Delgado-Márquez, B.L., Hurtado-Torres, N.E. & Aragón-Correa, J.A. (2013). On the Measurement of Interpersonal Trust Transfer: Proposal of Indexes. *Social Indicators Research*. 113(1): 433 -449.
- Erez, A Mikulincer, M. Marinus. Ijzendoorn, H.V. Kroonenberg, PM. (2008). Attachment, personality, and volunteering: Placing volunteerism in an attachment-theoretical framework. *Personality and Individual Differences*. 44: 64-4.
- Feist, Feist GJ. (2002). Theories of Personality. New York: Mc Graw.
- Jenkins-Guarnieri MA, Wright SL, Hudiburgh LM. (2012). The relationships among attachment style, personality traits, interpersonal competency, and Facebook use. *Journal of Applied Developmental Psychology*. 33: 294-301.
- Johnson, G.C & Swap, W.C. (1982). Measurement of specific interpersonal trust: Construction and validation of a scale to assess trust in a specific other. *Journal of Personality and Social Psychology*. 43(6): 1306 -1317.
- Ogelman, HG. & Seven, S. (2012). Investigating preschool children's attachment styles and peer relationships. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*. 47: 765-770.
- Nelis, S.M., Rae, G. (2009). Brief report: Peer attachment in adolescents. *Journal of Adolescence*. 32: 443 - 447.
- Noftle, E.E. & Shaver, P.R. (2006). Attachment dimensions and the big Wve personality traits: Associations and comparative ability to predict relationship quality. *Journal of Research in Personality*. 40: 179-208.
- Laible, D. (2007). Attachment with parents and peers in late adolescence: Links with emotional competence and social behavior. *Personality and Individual Differences*. 43: 1185-1197.
-

- Stroebe, M., Schut, H., Stroebe, W. (2006). Who benefits from disclosure? Exploration of attachment style differences in the effects of expressing emotions. *Clinical Psychology Review*. 26: 66-85.
- Tagay, O., & Karataş, Z. (2012). An Investigation of Attachment Styles of College Students. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*. 47: 745-750.
- Wearden, A. Peters, I. Berry, K. Barrowclough, C. Liversidge, T. (2008). Adult attachment, parenting experiences, and core beliefs about self and others. *Personality and Individual Differences*. 44: 1246-1257.

